

Планирање на негата однапред

Водич за пациентот

Преработка 3

Преведувачки услуги

Ве молиме побарајте преведувач ако ви треба помош за да разговарате со некоја здравствена служба на вашиот јазик.

© Department of Health, State of Western Australia (2017).
All information and materials in this Guide are protected by copyright.
Copyright resides with the State of Western Australia. Apart from any use permitted by the *Copyright Act 1968* (Cth) the information in this Guide may not be published, or reproduced in any material whatsoever, without express permission of the WA Cancer and Palliative Care Network, Western Australian Department of Health.

Изразуваме благодарност до местото на интернет на Канцеларијата на јавниот застапник (Office of the Public Advocate) www.publicadvocate.wa.gov.au како вреден извор на информации

Препорачано наведување

Оддел за здравство, Западна Австралија.

Планирање на негата однапред: Водич за пациентот. Перт, Мрежа за рак и палијативна нега на Западна Австралија, Оддел за здравство, Западна Австралија; 2017 г.

Важно оградување

Информациите во овој Водич немаат цел да бидат сеопфатни. Исто така немаат за цел да бидат, ниту би требало да бидат сфатени и користени како замена за правен или друг професионален совет. Ако имате правен проблем, треба да побарате независен правен совет приспособен кон вашите специфични околности.

Планирање на негата однапред

Планирањето на негата однапред е тековно разговарање меѓу пациентот и неговите негуватели, членови на семејството и здравствени работници за вредностите, уверувањата, лекувањето и изборите за неа на пациентот. Тоа особено се сосредоточува на она што го претпочита пациентот за своето лекување и неа во иднина во случај веќе да не биде способен да ги донесува или соопштува своите одлуки во времето кога ќе биде потребно.

Овој водич дава општ преглед на Планирањето на негата однапред.

Содржина

Разговарајте со некој што ви е близок	4
Средете си ги мислите	5
Разговарајте со вашиот лекар	6
Други што може да помогнат	7
Соопштете ги вашите мисли – изнесете ги во писмена форма	10
Други работи	13
Известување на другите	14
Постапка за донесување неитни одлуки за лекување	15
Натамошни информации	16
Речник	17

Разговарајте со некој што ви е близок

Разговорот со вашите најмили за тоа што претпочитате за крајот на вашиот живот, или во случај да станете неспособни за донесување одлуки, е разговор што на многумина не им е пријатен. Кај повеќето од нас, неспособноста за донесување одлуки или крајот на животот не се случуваат секогаш онака како ние би сакале да се случат.

Некоја хронична или смртоносна болест може да нè лиши од способноста да одлучуваме како сакаме да нè лекуваат во нашите последни месеци или денови, затоа е важно однапред да ги известите вашите блиски што претпочитате во таков случај.

Најдобриот начин да го сторите тоа е да поразговарате со некој што ви е близок, на пример, со партнерот, роднините и пријателите што претпочитате во поглед на вашата нега и лекување.

Може да имате цврсти ставови што би сакале да се случи. Еве некои прашања за кои треба да размислите:

- Кој вид на нега би претпочитале или би сметале за неприфатлив?
- Дали би сакале да ве оживуваат ако ви сопре срцето или дишењето?
- Каде претпочитате да ве негуваат?
- Има ли нешто посебно што би сакале да го имате со себе?
- Има ли некој или нешто што би сакале да биде покрај вас?

При разговорот со вашите најмили може да бидат начнати многу мисли и чувства. Од тој разговор може да произлезат и несогласици и утеша.

Природно е да избегнувате разговор за работи што прават да се чувствувате непријатно, меѓутоа, најверојатно секако еднаш ќе дојде време кога ќе морате да го водите тој разговор. Иако избегнувањето може да донесе краткорочна утеша, на крајот тоа најверојатно ќе ја зголеми напнатоста и кај вас и кај вашето семејство и пријатели. Ако луѓето што ви се блиски се соочени со донесување на важни одлуки што имаат влијание врз вашиот живот, тоа може да биде многу тешко и потресно за нив. Дајте им напатствија што вие всушност сакате.

Може да дојде време кога ќе бидете неспособни да кажете што претпочитате. Кажете им го тоа на вашите најмили за да им олесните и на нив и на себе.

Средете си ги мислите

Разгледајте ги добро сите можности за неа што ги имате и размислете за сите околности. На пример, може да биде невозможно да ве негуваат дома ако ви се влоши состојбата. Па затоа може ќе сакате со вашите здравствени работници, со трајно овластениот старател или со семејството да ги разгледате другите можности што ви се расположиви.

Некои од работите што ги претпочитате ќе се однесуваат на вашата медицинска неа, а други ќе се однесуваат на други лични работи.

Некои примери за кои треба да размислите може да бидат:

- вашиот избор дали сакате да ве негуваат дома, во болница, во дом за неа или во милосрдна установа
- кои лица сакате да ве посетуваат кога ќе ја загубите способноста за донесување одлуки или кога ќе приближувате до крајот на животот
- како би сакале некои верски или духовни убедувања да се одразат при вашата неа
- вашата удобност – на пример, дали претпочитате капење или туширање, да спиеете со вклучено или со исклучено осветление
- решенија за практични работи, на пример, кој ќе се грижи за вашето животно миленик
- составување на тестамент и/или известување на другите каде се наоѓа тестаментот
- соопштување на сите поединости или работи што ги претпочитате за организирањето на погребот
- лични работи што сакате да бидат покрај вас кога ќе ја загубите способноста за донесување одлуки или кога ќе приближувате до крајот на животот:
 - омилени фотографии
 - алишта или познати или омилени предмети што ви значат нешто
 - вашиот избор на музиката што ќе се свири.
- лични пораки за семејството и пријателите
- одлуки за лекувањето што за вас се прифатливи или неприфатливи
- работи што не сакате да се направат.

Време е да застанете, да размислите и да поразговарате. Може ќе ви помогне ако приберете информации од здравствените работници, семејството и пријателите или од други лица, на пример, од вашиот духовен советник, од советник, група за поддршка или од интернет.

Разговарајте со вашиот лекар

Разговаравте со вашето семејство, пријатели и/или траен старател и ги наведовте работите што ги претпочитате. Сега работите што ги претпочитате треба да им ги соопштите на вашиот лекар и/или на другите здравствени работници што ве лекуваат.

Бидете искрени со здравствените работници што ве лекуваат. Тие се тука за да помогнат и ќе ги ценат јасните напатствија за вашата идна нега. Поведете некого со себе заради поддршка ако сакате.

Дознајте од здравствениот работник или работници што ве лекуваат што значи вашата болест, ако претходно не сте го знаеле тоа.

Некои од прашањата за кои треба да се размисли за вашата болест:

- Како ќе влијае таа на вас?
- Какви ќе бидат дејствата на секое можно лекување?
- Каква палијативна нега ќе биде расположива?

Сега е време да го известите здравствениот работник/работници што ве лекува за вашите сопствени гледишта и чувства и за расположивите можности за лекување, како што се:

- Дали би сакале да ве оживуваат ако срцето престане да ви работи?
- Дали би сакале да ве хранат или да ви даваат течности преку цевка во вената?
- Дали ќе ги дарувате вашите органи?

Сега е време да го водите
тој разговор и да направите план

Други што може да помогнат

Повеќе за Планирањето на негата однапред може да дознаете ако поразговарате со некој здравствен работник или ако побарате повеќе информации на некои корисни места на интернет.

Понекогаш некоја различна гледна точка може да биде корисна за да ви помогне да го подготвите вашиот Однапред направен план за неџа.

Еве некои организации што може да помогнат:

Office of Multicultural Interest (Канцеларија за мултикултурен интерес)

Gordon Stephenson House

140 William Street,

PERTH WA 6000

Телефон: (08) 6551 8700

Преведувачка служба (Translating and Interpreting Service - TIS)

Телефон: 13 14 50

Електронска пошта: harmony@omi.wa.gov.au

Место на интернет: www.omi.wa.gov.au

Carers WA (Негуватели во Западна Австралија)

182 Lord Street, PERTH WA 6000

Телефон: (08) 1300 227 377

Електронска пошта: info@carerswa.asn.au

Место на интернет: www.carersaustralia.com.au

Palliative Care WA Inc (Палијативна неџа во Западна Австралија)

15 Bedbrook Place, SHENTON PARK WA 6008

Телефон: 1300 551 704

Електронска пошта: pcwainc@palliativecarewa.asn.au

Место на интернет: www.palliativecarewa.asn.au

Cancer Council WA (Совет за рак на Западна Австралија)

420 Bagot Road, SUBIACO WA 6008

Телефон: 13 11 20

Место на интернет: www.cancerwa.asn.au

Health Consumers' Council Western Australia (Совет за корисниците на здравството во Западна Австралија)

Unit 6 Wellington Fair, 40 Lord Street,
EAST PERTH WA 6004

Телефон: 1800 620 780

Електронска пошта: info@hconc.org.au

Место на интернет: www.hconc.org.au

Organ Donation (Дарување органи)

DonateLife Western Australia
Suite 3, 311 Wellington Street,
PERTH WA 6000

Телефон: (08) 9222 0222

Електронска пошта: donatelif@health.wa.gov.au

Место на интернет: www.donatelif.gov.au

Ethnic Disability Advocacy Centre (Центар за застапување онеспособени лица од етничко потекло)

320 Rokeby Road
SUBIACO WA 6008

Телефон: (08) 9388 7455

Бесплатен повик: 1800 659 921

Електронска пошта: admin@edac.org.au

Место на интернет: www.edac.org.au

Соопштете ги вашите мисли – изнесете ги во писмена форма

Штом ќе ви биде јасно што претпочитате за вашето идно лекување, негата и лични работи, препорачливо е тоа да го изразите во писмена форма. При постапката за Планирање на негата однапред може да се утврди дека треба да се пополнат неколку различни документи за да биде она што го претпочитате соодветно забележано и да може (или мора) да се следи кога ќе дојде време.

Размислете која од следниве работи може да биде потребна во вашиот случај.

Однапред направен налог за здравјето

Однапред направениот налог за здравјето (Advance Health Directive - AHD) е формулар што е законски признаен (според Законот за старателство и управување од 1990 г. - *Guardianship and Administration Act 1990*) што ги содржи одлуките на едно лице дали дава или не дава согласност за специфични начини на лекување или медицински постапки, вклучувајќи мерки за одржување во живот и палијативна нега.

За да направите AHD мора:

- да сте на возраст од 18 или повеќе години
- да имате целосна деловна способност според законот. Одлуките за лекување содржани во AHD ќе бидат спроведени само ако или кога вие нема да бидете во состојба да донесувате разумни процени за одлуката за лекување во времето кога е потребно да се донесе таа одлука. Во такви околности, со одредени ограничувања, здравствените работници мора да го извршат или да не го извршат лекувањето во согласност со она што вие го претпочитате и што е наведено во AHD.

Ако сакате да донесете одлуки во врска со лекувањето што ќе бидат законски обврзувачки, тогаш се препорачува да направите AHD.

За да направите AHD, може да го набавите формуларот така што:

1. Ќе го симнете од интернет и ќе го печатите формуларот

www.health.wa.gov.au/advancecareplanning

2. Ќе пратите електронска порака на: acp@health.wa.gov.au

Или пак може да разговарате со некој од Мрежата за рак и палијативна нега на Западна Австралија (WA Cancer and Palliative Care Network - WACPCN) при Одделот за здравство (Department of Health) на **(08) 9222 2300** за да добиете примерок од формуларот или повеќе информации.

Трајно овластување за старателство

Друга можност за која можеби ќе сакате да размислите е Трајното овластување за старателство (Enduring Power of Guardianship - EPG). Овластувањето EPG се однесува и на овластувањето за старателство и на формуларот со кој службено се забележува таквото овластување, како што е тоа предвидено со законот (според Законот за старателство и управување од 1990 г.). Со овластувањето EPG се овластува лице што ќе го изберете да ги донесува од ваше име важните одлуки за личните работи, со начинот на живот и со одлуките за лекување ако вие некогаш станете неспособни сами да донесувате такви одлуки. Тоа лице исто така се нарекува и Трајно овластен старател (Enduring Guardian).

На пример, можеби ќе сакате да овластите Трајно овластен старател да донесува одлуки за работи како што се каде ќе живеете, до какви услуги за поддршка ќе имате пристап и какво лекување ќе добивате.

Трајно овластениот старател не може да биде овластен да донесува од ваше име одлуки за имот или финансиски одлуки; тие работи може да се вршат со Трајно овластување за застапување (Enduring Power of Attorney) (видете подолу).

За да направите овластување EPG вие мора:

- да сте на возраст од 18 или повеќе години
- да имате целосна деловна способност според законот.

Лицето што ќе го назначите за ваш Трајно овластен застапник исто така мора да биде на возраст од 18 или повеќе години и да има целосна деловна способност според законот.

Може да назначите повеќе Трајно овластени старатели како заеднички Трајно овластени старатели, ама тие мора да дејствуваат заеднички, што значи дека мора да постигнат согласност за секоја одлука што ја носат од ваше име.

Опсегот на овластувањето што ќе му го дадете на вашиот Трајно овластен старател ќе го определите вие кога ќе го правите вашето овластување EPG.

Трајно овластениот старател не може да донесува одлуки за работите што вие веќе сте ги опфатиле во Однапред направен налог во врска со здравјето. Повеќе информации околу назначувањето на Трајно овластен старател може да добиете ако телефонираате во Канцеларијата на јавниот застапник (Office of the Public Advocate) на 1300 858 455 или ако појдете на местото на интернет: www.publicadvocate.wa.gov.au

Однапред направен план за неџа

Однапред направениот план за неџа (Advance Care Plan) е запис од вашиот разговор за планирање на негата однапред и начин да ги известите оние што ве негуваат за она што вие лично го претпочитате.

Однапред направениот план за неџа може да содржи поединости за она што вие лично го претпочитате а што не е опфатено во другите службени документи споменати погоре. Во него може да бидат запишани сите посебни барања или пораки како корисен водич за лицата вклучени во вашата неџа и за оние што вршат разни работи од ваше име.

Тоа ги вклучува и работите што лично ги претпочитате а што не се задолжително поврзани со здравјето и со лекувањето, а од кои се раководат вашите здравствени работници, Трајно овластениот старател и/или членовите на семејството како вие би сакале да бидете лекувани и за сите посебни барања и пораки, како што се:

- каде сакате да ве негуваат
- кој сакате да ве посетува
- вашата омилена музика.

Вашиот Однапред направен план за неџа може да го направите кога ќе го пополните формуларот приложен кон овој водич.

Тестамент што важи во текот на животот

Изразот „тестамент што важи во текот на животот“ е израз што понекогаш се користи за да се опише записот во кој некое лице ги соопштува своите гледишта за своите очекувани одлуки за некоја идна здравствена неџа, на пример, дали тоа лице е согласно или не со наведените одлуки за лекување за кои очекува дека ќе треба да се донесат во иднина. Целта на тестаментот што важи во текот на животот е да стапи на сила кога оној што го составил веќе не може да ги донесува или соопштува одлуките за својата здравствена неџа.

Тестаментот што важи во текот на животот може да вклучува:

- Однапред направени налози за здравјето што се службено признаени од законот и обврзувачки за лицата надлежни за негата
- Налози од обичајното право (Common law directives - CLD), што се писмени или усни соопштувања на она што лицето го претпочита во поглед на медицинското лекување што треба да му се укаже или да не му се укаже во наведените околности во иднина. Нема формални барања за налозите од обичајното право. Меѓутоа, може да има значителни тешкотии да се утврди дека некој одреден налог од обичајното право е законски важечки и дека може да се примени. Поради тоа овие налози не се препорачливи.

Ако има некои специфични работи за лекувањето што ги претпочитате и што сакате да се применат кога ќе ја загубите способноста да донесувате одлуки, препорачливо е да пополните Однапред направен налог за здравјето.

Други работи

Додека донесувате одлуки во очекување на идна намалена способност и/или крај на животот, можеби исто така ќе сакате да уредите и некои работи што не спаѓаат во здравствената нега.

На пример, може да назначите лице да управува со вашиот имот и со финансиските работи ако вие станете неспособни сами да го правите тоа. За тоа е потребен службен документ наречен Трајно овластување за застапување (Enduring Power of Attorney - EPA). Канцеларијата на јавниот застапник има повеќе информации за овластувањата EPA (Видете ги неговите контактни поединости на страница 16).

Ако уште не сте го направиле тоа, важно е да направите тестамент за да може вашиот имот да биде распределен по вашата смрт во согласност со она што вие го претпочитате. Овластувањата EPA не го опфаќаат тоа. Тестаментите треба одвреме навреме да се преразгледуваат и менуваат ако околностите се измениле (на пример, смрт на извршителите или на наследниците, разводи). Можеби Јавниот доверител (Public Trustee) може да помогне околу службените работи и/или да препорача некои соодветни извори на информации (Видете ги неговите контактни поединости на страница 16).

Известување на другите

Известувањето на другите за вашите одлуки за негата ќе ви даде можност да поразговарате за тие одлуки со оние што ви се блиски.

Ако сте пополниле документ за Планирање на негата однапред (на пример, Однапред даден налог за здравјето, Однапред направен план за неа, или Трајно овластување за старателство), важно е луѓето што ви се блиски и луѓето што се вклучени во вашата нега да бидат известени дека сте ги пополниле тие документи и каде се наоѓаат тие. Најважните лица треба лесно и брзо да дојдат до примерок од тие документи.

Запомнете, другите нема да знаат што претпочитате освен ако им го кажете тоа.

Исто така може да размислите за следните работи:

- да му дадете примерок и на вашиот специјалист и/или општ лекар во болницата во која редовно одите
- да ставите картичка со предупредување, како што е картичката за предупредување за Однапред направениот налог за здравјето, во вашата чанта или паричник, со која на здравствениот работник му се кажува каде да добие примерок
- да се пријавите во службата Medic Alert www.medicalert.org.au
Телефон 1800 882 222
- да се пријавите во My Health Record www.myhealthrecord.gov.au
Телефон 1800 723 471
- да ги известите оние што ви се блиски каде сте ставиле примерок од вашите документи за да можат лесно да ги најдат (на пример, на вратата од фрижидерот или на местото каде што обични ги ставате неплатените сметки)
- да напишете список на сите луѓе што имаат тековен примерок од вашите документи за Планирање на негата однапред.

Постапка за донесување неитни одлуки за лекување

Ако сте на возраст од 18 или повеќе години и способни сами да донесувате одлуки, може сами да донесувате одлуки за лекувањето (да прифатите или одбиете некое лекување). Ако не сте во состојба да донесувате одлуки за себе, а потребно ви е неитно лекување, одлуките за лекување ќе се донесуваат според подолунаведениот „редослед на лица што одлучуваат“.

Ако немате соодветен или важечки Однапред даден налог за здравјето, здравствениот работник ќе побара одлука за лекувањето да донесе првото лице од списокот што е на возраст од 18 години или постаро, што има целосна деловна способност според законот и што сака и може да донесе таква одлука. Тоа лице исто така се нарекува и „одговорно лице“.

Ако е потребно итно лекување за да ви се спаси животот или да се спречи непотребна болка, здравствените работници може да извршат такво лекување без да бараат согласност, меѓутоа, ќе треба да бараат согласност за тековно лекување.

Редослед на лица што одлучуваат

Натамошни информации

За повеќе информации за подолу наведените документи, можеби ќе сакате да стапите во контакт со следните служби:

Advance Health Directive

(Однапред направен налог за здравјето)

Department of Health – Office of the Chief Medical Officer
(Министерство за здравје – Канцеларија на началник за работи од медицината)

Телефон: (08) 9222 2300

Електронска пошта: acp@health.wa.gov.au

Место на интернет: www.health.wa.gov.au/advancecareplanning или www.healthywa.wa.gov.au/advancecareplanning

Поштенска адреса: PO Box 8172, Perth Business Centre, PERTH WA 6849

(Горенаведената интернет адреса вклучува пристап до материјали за самостојно учење од интернет)

Enduring Power of Guardianship

(Трајно овластување за старателство)

Office of the Public Advocate (Канцеларија на јавниот застапник)

Телефон: 1300 858 455; ТТУ: 1300 859 955

Електронска пошта: opa@justice.wa.gov.au

Место на интернет: www.publicadvocate.wa.gov.au

Поштенска адреса: PO Box 6293, EAST PERTH WA 6892

Enduring Power of Attorney

(Трајно овластување за застапување)

Office of the Public Advocate (Канцеларија на јавниот застапник)

Телефон: 1300 858 455; ТТУ: 1300 859 955

Електронска пошта: opa@justice.wa.gov.au

Место на интернет: www.publicadvocate.wa.gov.au

Поштенска адреса: PO Box 6293, EAST PERTH WA 6892

Will (Тестамент)

Office of the Public Trustee (Канцеларија на јавниот повереник)

Телефон:

1300 746 116 (Тестаменти, оставнини и трајни овластувања за застапување)

1300 746 212 (Управување и лица што се застапувани)

Електронска пошта: public.trustee@justice.wa.gov.au

Место на интернет: www.publictrustee.wa.gov.au

Речник

Во овој водич, следните зборови ги имаат следните значења:

Планирање на негата однапред

Планирањето на негата однапред е тековен разговор меѓу пациентот и неговите негуватели, членови на семејството и здравствени работници за вредностите, верувањата, лекувањето и можностите за неа што ги има пациентот. Тој посебно се сосредоточува на она што го претпочита пациентот за своето лекување и неа во иднина во случај веќе да не биде во состојба да донесува одлуки или да ги соопшти тие одлуки во времето кога таквите одлуки ќе треба да се донесат.

Целосна деловна способност според законот

Способност да се прават службени договори и да се разбираат последиците од изјавите содржани во тие договори.

Здравствен работник

Секое лице што се занимава со некоја дисциплина или професија од областа на здравството што подразбира примена на одредени знаења, вклучувајќи и лица што припаѓаат на професија специфично дефинирана со законот.

Мерка за одржување во живот

Медицинска, хируршка или болничка постапка што заменува некоја од животното важните телесни функции која не може самостојно да работи. Вклучува дишење со помош на апарати и оживување со помош на вештачко дишење и масажа на срцето.

Тестамент што важи во текот на животот

Изразот „тестамент што важи во текот на животот“ (living will) е израз што понекогаш се користи за да се опише запис во кој некое лице ги искажува своите гледишта во однос на очекувани одлуки за здравствената негa во иднина.

Палијативна негa

Палијативна негa значи медицинска, хируршка или болничка постапка насочена кон олеснување на болката, неудобноста или непријатноста на пациентот, ама не е мерка што го одржува животот.

Смртоносна болест

Болест или состојба што веројатно ќе доведе до смрт. Последна фаза од смртоносна болест ја означува фазата кога болеста доаѓа дотаму што веќе нема реални изгледи за закрепнување или повлекување на знаците на болеста (било на трајна или на привремена основа).

Лекување

Секое медицинско, хируршко или заболкарско лекување или друга здравствена негa, вклучувајќи и мерки за одржување во живот или палијативна негa.

Одлука во врска со лекувањето

Одлука да се прифати или одбие почнувањето или продолжувањето на какво и да било лекување на лицето.

Белешки

Белешки

Белешки

Овој документ на барање може да се добие и во други форми за лице со онеспособеност.

Produced by WA Cancer and Palliative Care Network
© Department of Health 2017

Copyright to this material is vested in the State of Western Australia unless otherwise indicated. Apart from any fair dealing for the purposes of private study, research, criticism or review, as permitted under the provisions of the *Copyright Act 1968*, no part may be reproduced or re-used for any purposes whatsoever without written permission of the State of Western Australia.